

Beslutade den 4 maj 2026

Insynsrätt och information till socialnämnden enligt 32 och 37 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Riksåklagarens ställningstaganden

I utredningar enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) gäller insynsrätt enligt 23 kap. 18 a § rättegångsbalken för den unge endast i de fall då utredningen slutförs för att bevistalan ska väckas. Om en utredning avslutas av ett annat skäl än för att väcka bevistalan gäller inte den fullständiga insynsrätten utan istället samma insynsrätt som då en förundersökning mot en straffmyndig person läggs ned. Regleringen om sekretess i 18 kap. 1 § andra stycket 2 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) bedöms vara tillämplig för uppgifter om utredning av brott i utredningar enligt 31 § LUL.

I de fall en utredning enligt 31 § LUL avslutas av ett annat skäl än för att väcka bevistalan ska innehållet i utredningsprotokollet som enligt 37 § LUL ska sändas till socialnämnden begränsas till sådana uppgifter som behövs för att socialnämnden ska kunna avgöra vilka stödjande insatser som kan bli aktuella för den unge.

Uppdrag

Det ankommer på dokumentansvariga att justera relevanta styr- och stöddokument så att de överensstämmer med vad som framgår av de rättsliga ställningstaganden riksåklagaren nu gjort.

Rättslig reglering

Genom lagändringar den 1 juli 2023 har reglerna om misstänkta barns insynsrätt i utredningar enligt 31 § LUL förtydligats (prop. 2022/23:78). Av 32 § första stycket LUL följer, att vissa bestämmelser om förundersökning i 23 kap. rättegångsbalken ska gälla i tillämpliga delar för en sådan utredning som avses i 31 § LUL. Bland annat ska bestämmelserna om insyn enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar efter att förhör har hållits med den unge i en utredning enligt 31 § LUL. När utredningen är slutförd ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 a § samma balk tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal i den paragrafen ska istället avse utredning enligt 31 § respektive bevistalan enligt 38 § LUL. Rätten att få en kopia i 23 kap. 21 a § samma balk gäller i de fall då en bevistalan väcks.

Regleringen i 32 § LUL innebär att om det kan ske utan men för utredningen har barnet och det juridiska biträdet, efter att det första förhöret har hållits med barnet, rätt att fortlöpande ta del av vad som framkommit i utredningen. När utredningen har slutförts har barnet och det juridiska biträdet rätt att ta del av det som förekommit vid utredningen. I motsvarighet till vad som gäller vid en förundersökning kan det i denna fas inte finnas något utrymme för att begränsa insynsrätten med hänsyn till att röjandet av en viss uppgift skulle vara till nackdel för utredningen. (Se prop. 2022/23:78 s. 22 f.)

När en utredning enligt 31 § LUL har avslutats ska, enligt 37 § LUL, utredningsprotokollet så snart som möjligt sändas till socialnämnden.

Enligt 18 kap. 1 § första stycket OSL gäller sekretess för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott eller i ärende enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Enligt andra stycket gäller sekretess, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till (1) verksamhet som rör utredning i frågor om näringsförbud eller förbud att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde, eller (2) annan verksamhet än sådan som avses i 1 eller i första stycket som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen.

Skälet för ställningstagandena

Insynsrätten i utredningar enligt 31 § LUL

En utredning enligt 31 § LUL kan ha olika syften. Om någon kan misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar emot det. En utredning får också inledas på begäran av socialnämnden om den kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. En utredning får slutligen inledas om det behövs för att klarlägga om någon som har fyllt femton år har tagit del i brottet, om det behövs för att efterforska gods som har kommit åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen.

Insynsrätten enligt 23 kap. 18 och 18 a §§ rättegångsbalken, som reglerna om insynsrätt i 32 § LUL hänvisar till, är en rättssäkerhetsgaranti för enskilda i brottmålsprocessen. Insynsrätten enligt rättegångsbalken finns således till för att enskilda ska kunna försvara sig mot anklagelser om brott från statens sida. Den utgör ett reglerat undantag från den s.k. förundersökningssekretessen i 18 kap. 1 § OSL som annars skyddar utredningen.

Av 32 § LUL framgår att 23 kap. 18 a § rättegångsbalken – dvs. den fullständiga insynsrätten vid slutdelgivning för straffmyndiga personer – ska tillämpas när en utredning enligt 31 § LUL är slutförd. Med ”slutförd” får i det här sammanhanget förstås att utredningen avslutas för att bevistalan ska väckas, dvs. motsvarande att en förundersökning mot en straffmyndig person slutdelges inför ett åtalsbeslut. Begreppet ”slutförs” används i LUL enbart med koppling till bevistalan (jfr 32 § första stycket och 38 § första stycket 3 LUL). Om en utredning inte slutförs för att bevistalan ska väckas utan avslutas av annat skäl, har den unge inte rätt till insyn enligt 23 kap. 18 a § rättegångsbalken. Den unges insynsrätt ska i dessa fall istället jämföras med straffmyndiga personers insyn då en förundersökning läggs ned (jfr den hänvisning som finns i 32 § LUL till 23 kap. 4 § rättegångsbalken som reglerar när en förundersökning ska läggas ned).

Av förarbetena till lagändringarna om insynsrätten i 32 § LUL framgår, att ett barn under femton år som misstänks för brott ska ha samma rätt till insyn i utredningen som en straffmyndig person har i en förundersökning (se prop. 2022/23:78 s. 23). I förarbetena till lagändringarna om hemliga tvångsmedel för att utreda vissa allvarliga brott när den skäligen misstänkte är under femton år har det upprepats att en person under femton år som är föremål för en utredning enligt 31 § LUL ska ha samma rätt till insyn som en straffmyndig person (se prop. 2024/25:175 s. 66 f.). Av lagkommentaren i Karnov framgår i fråga om insyn att en avslutad utredning enligt 31 § LUL, där någon bevistalan inte väcks, ska i fråga om rätt till insyn jämföras med att en förundersökning läggs ner utan att åtal väcks (se Johan Welander, Lagen [1964:1167] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare 32 §, Karnov [JUNO] [besökt 2026-05-04]).

Slutsatsen av den reglering om insynsrätten som finns samt relevanta förarbets- och doktrinuttalanden är, att en person som är föremål för en utredning enligt 31 § LUL bedöms ha samma rätt till insyn i utredningen som en straffmyndig person har i en förundersökning. Det betyder att den unge har fullständig insynsrätt, jfr 23 kap. 18 a § rättegångsbalken, endast i de fall då en utredning enligt 31 § LUL slutförs inför ett beslut om bevistalan precis som en straffmyndig person har fullständig insynsrätt endast när en förundersökning slutdelges inför ett åtalsbeslut. I övriga fall har den unge samma – i förhållande till 23 kap. 18 a § rättegångsbalken mer begränsade – rätt till insyn i en utredning enligt 31 § LUL som en straffmyndig har i en förundersökning som läggs ned, jfr 23 kap. 18 § rättegångsbalken.

Utredningsprotokollet

Utgångspunkten enligt 37 § LUL är att utredningsprotokollet, efter att en utredning enligt 31 § LUL har avslutats, så snart som möjligt ska sändas till socialnämnden. Skälet till regleringen är att socialnämnden behöver ett beslutsunderlag för att avgöra vilka åtgärder som behöver vidtas för att stödja den unge personen. Någon mer ingående utredning om själva händelseförloppet anses ofta inte nödvändig för socialnämndens ställningstagande (se prop. 1983/84:187 s. 37 f., Johan Welander, a.a. 37 § och Agneta Bäcklund m.fl., Brottsbalken, kommentaren till 37 § LUL, [18 nov 2025, JUNO]).

I de fall en utredning enligt 31 § LUL avslutas av ett annat skäl än för att väcka bevistalan ska utredningsprotokollets innehåll begränsas till enbart sådana uppgifter som behövs för socialnämndens ställningstagande om vilka stödjande insatser som kan bli aktuella för den unge.

KATARINA JOHANSSON WELIN

Marie-Louise Ollén
(Rättsavdelningen)